

50.0303 תפיסת רכוש האויב בשטח כיבושהגדרות

1. בפקודה זו:-
שטח כיבוש - שטח מחוץ לגבולות מדינת ישראל, שהיה בידי האויב ושעבר לשליטתו של צה"ל.
מפקד שטח - לגבי שטח שעליו מונה מושל צבאי מטעם צה"ל - המושל הצבאי. לגבי שטח שעליו לא מונה מושל צבאי - מפקד העוצבה שכוחותיה מחזיקים בשטח או מאבטחים אותו.
תפיסה - לגבי רכוש - נטילת הרכוש, לרבות זכות הבעלות עליו.
חזקה - לגבי רכוש - נטילת ההנהלה על רכוש, לרבות השימוש בו והפקת הנאה מן הפירות שאותן הוא נושא, ללא קבלת הבעלות המלאה עליו.
מקרקעין - קרקע מכל סוג ומכל צורת החזקה, בניין, עץ או דבר אחר המחובר לקרקע, כגון: מטעים או מסילות ברזל.
מטלטלין - כל נכס שאינו מקרקעין.
רכוש נטוש - מקרקעין או מטלטלין רכוש הפרט, שבעליהם אינו ידוע או עזב את שטח הכיבוש לפני הכיבוש או בגללו.

כללי

2. פקודה זו מגדירה את הסמכויות של הרשויות הצבאיות, לגבי רכוש אויב, הנמצא בשטח כיבוש. הפקודה אינה מתייחסת לרכוש אויב הנמצא בשדה הקרב. הנושא מפורט בפ"מ 50.0301.
3. לשם הסרת ספק, מובהר, כי הוראות פקודה זו, חלות גם על כוחות משטרה, הפועלים תחת פיקוד הצבא, עקב קריאה לשוטרים לשירות מילואים, עקב פעולתם בשליחות הצבא או בצורה אחרת.
4. אין לתפוס מקרקעין או מטלטלין, המצויים בשטח כיבוש וכן אין ליטול עליהם חזקה ואין להשתמש בהם ללא הסכמת הבעלים אלא אם הדבר הכרחי לצורכי המלחמה ואם הותר הדבר לפי הוראותיה של פקודה זו.
5. בהפעילו את סמכויותיו עפ"י פקודה זו יתחשב מפקד השטח בצורכי האוכלוסייה האזרחית של השטח הכבוש, יוודא שמלאי של מזון וחומרי רפואה יעמוד לרשותה.
6. מפקד השטח לא יפעיל את סמכויותיו לפי פקודה זו, אלא לאחר התייעצות עם הגורם האפסנאי ברמה הגבוהה ביותר המצוי בשטח הכיבוש (נציג מטכ"ל-אט"ל, נציג אפסנאות הפיקוד או נציג אפסנאות האוגדה. אם אין נציג כאמור - קצין התחזוקה של העוצבה, שכוחותיה נמצאים בשטח או מאבטחים אותו).
- תוקף סעיף 7 מיום 25 במאי 2011**
7. בכל מקרה שיש ספק לגבי מעמד הרכוש, יש להתייעץ לפני הפעלת הסמכויות, עפ"י פקודה זו, עם היועץ המשפטי הצבאי של כוחות הממשל ואם טרם הוקמה מפקדת הממשל, עם מחלקת הדין הבינלאומי של הפרקליטות הצבאית.
8. אין לנהל משא ומתן עם צד אזרחי על פיצויים בעבור רכוש שנתפס או שנטלו חזקה עליו או שהשתמשו בו לפי פקודה זו ואין למסור לצד אזרחי אישורים או הצהרות אלא בהתאם לאמור בפקודה זו.
9. כל מפקד חייב לוודא שפקודיו יפעלו כך:-
א. לא יבצעו מעשי ביזה.
ב. יקפידו לקיים את הוראות הפקודה זו ולא ישתמשו לרעה בסמכויות שהוענקו על פיה.
ג. לא ישתמשו לרעה ברכוש שעליו חלה פקודה זו.
10. פקודה זו אינה גורעת מהאמור בפ"מ 33.0133 (משמעת - התנהגות בהתאם לאמנות בין לאומיות שמדינת ישראל היא צד בהן), אלא מוסיפה עליה.
11. מטכ"ל-אט"ל רשאי למנות מפקד פיקוד לוגיסטי או נושא תפקיד אחר לגבי שטח כיבוש ולהפקיד בידי סמכויות תפיסה קבלת חזקה ומתן הוראות בדבר שימוש ברכוש, המפורטות בפקודה זו.

12. יחידה, שתפסה מקרקעין לפי פקודה זו, תדווח על כך מייד לקצין המקרקעין הפיקודי המתאים וזה ידווח למרכז בינוי ולמטכ"ל-אט"ל. האחרון יודיע לנוגעים בדבר אם אישר את תפיסת המקרקעין או לא.
13. הוראותיה של פקודה זו עוסקות בארבעה סוגים של רכוש:-
- מקרקעין בבעלות המדינה.
 - מקרקעין בבעלות הפרט.
 - מטלטלין בבעלות המדינה.
 - מטלטלין בבעלות הפרט.
14. לצורך פקודה זו, ייראו מקרקעין ומטלטלין, כנמצאים בבעלות המדינה גם כאשר הם נמצאים בבעלותו של תאגיד, שלמדינה יש בו מניות, המקנות לה שליטה בו או בנכסיו או שיש לה זכות להנהלתו.

מקרקעין שבבעלות המדינה

15. עם כיבוש שטח עוברת לידי צה"ל החזקה במקרקעין, שבבעלות מדינת האויב ששטחה נכבש, וכן תחול על צה"ל האחריות לניהולם של המקרקעין ולשמירתם. זכות הבעלות על המקרקעין נשארת, לעומת זאת, בידי מדינת האויב.
16. לאחר כניסתו לתפקיד יערוך המושל הצבאי, בהקדם האפשרי, רשימה של המקרקעין שבבעלות המדינה הנכבשת, ויציין את מהותם, מקומם ומצבם ויעביר את הרשימה לקצין המקרקעין הפיקודי המתאים, אשר ירכז את הרשימות ויעבירן למטכ"ל-אט"ל. אם רישום כל מקרקעי המדינה הנכבשת אינו נחוץ או אינו מעשי, יוכל מטכ"ל-אט"ל להורות שסוגי מקרקעין מסוימים לא ייכללו ברשימה האמורה.
17. מטכ"ל-אט"ל יורה לכל מפקד שטח על דרכי הטיפול במקרקעין שבבעלות מדינת האויב.
18. מפקד שטח רשאי להתיר לכוחות צה"ל הנמצאים בשטח זה את השימוש הזמני כנ"ל, לצורכי אחסון, החסנה, אשפוז או לצורכי מבצעים. כל שימוש אחר במקרקעין כנ"ל טעון אישור מטכ"ל-אט"ל.
- 19.
- הוראות סעיף זה אינן חלות על מקרקעין בשטח הכיבוש, השייכים למוסדות המוקדשים לדת, צדקה, חינוך, אמנות, מדע או אשפוז, אף אם המקרקעין נמצאים בבעלות המדינה (כגון: כנסיות, מסגדים, בתי ספר, בתי נכות ובתי חולים) ועל מקרקעין של רשויות מקומיות.
 - כל הנכסים המפורטים בסעיף זה, דינם לצורך פקודה זו כדין רכוש הפרט כלומר: החזקה ברכוש זה אינה עוברת אוטומטית לצה"ל ויש לפעול לגביהם כאמור בסעיפים 20 עד 25 להלן.
 - יש להקפיד על שמירה מיוחדת של מקרקעין מסוג זה מפני כל נזק.

מקרקעין שהם רכוש הפרט

20. הכיבוש עצמו אינו מקנה למדינת ישראל או לצה"ל זכויות בבעלות או בהחזקה במקרקעין, שהם רכוש הפרט (ובכלל זה רכוש הרשויות המקומיות ומוסדות ציבוריים, כאמור בסעיף 19 לעיל, הנמצאים בשטח כבוש).
21. מותר למפקד השטח להתיר לכוחות צה"ל, הנמצאים בשטח כיבוש, את השימוש הזמני במקרקעין כנ"ל, אולם זאת רק לשימושים צבאיים הכרחיים לצורכי המלחמה כגון: אחסון, החסנה, אשפוז ומבצעים. ההיתר יינתן בכתב בנוסח המפורט בנספח א' לפקודה זו.
22. בתי התפילה יוכלו לשמש רק כבתי חולים או כמרפאות. כל שימוש אחר טעון אישור מוקדם מהפיקוד המרחבי. הפיקוד המרחבי יאשר כנ"ל רק אם יסיק, שהדבר הכרחי ואי מתן האישור יפגע בצורה ניכרת בפעולות המלחמתיות של צה"ל.
23. הפקעה של מקרקעין שהוזררו לעיל, תיעשה בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי ותבוצע רק לאחר התייעצות עם היועץ המשפטי של השטח.
24. מפקד השטח לא יתיר שימוש בבתי חולים אלא באופן זמני לשם טיפול בפצועים ובחולים מבין כוחותינו, בתנאי שנעשו סידורים נאותים לטיפול צורכי האשפוז של האוכלוסייה האזרחית בשטח. תפיסת בית

בלמ"ס

50.0303
פקודות מטכ"ל, 15 יולי 77

החולים לצורכי הצבא בלבד מותרת רק במקרים דחופים ולאחר שנעשו סידורים נאותים בעבור החולים האזרחים שבבית החולים, וסופקו צורכי האשפוז של האוכלוסייה.

25. בעל המקרקעין או מי שמחזיק בהם אינו זכאי לפיצוי בעבור השימוש בהם, אלא אם כן מטכ"ל-אט"ל יורה אחרת. עם סיום השימוש ובתנאי שהדבר אפשרי בנסיבות הזמן והמקום, יצייד אותו מפקד השטח, או קצין שהורשה לכך על ידו, באישור על השימוש, תוך פירוט אורך תקופת השימוש, היקף השימוש והנזקים שנגרמו לנכס, אם נגרמו בכלל (ראה דוגמת האישור בנספח ב' לפקודה זו).

מטלטלין שהם בבעלות המדינה הנכבשת

26. הוראות טיפול במטלטלין וברכוש מדינת האויב, שנתפסו בשדה הקרב - מפורטות בפ"מ 50.0301.
27. הכיבוש מקנה למדינת ישראל זכויות לנטילת הבעלות והחזקה במטלטלין שבבעלות המדינה הכבושה ושניתן להשתמש בהם לצורכי פעולות צבאיות (כגון: נשק, אספקה, אמצעי תחבורה וקשר, כסף ודברי ערך ומסמכים שיש להם חשיבות לניהול המלחמה) ולכן רשאי צה"ל לתפוס ציוד כאמור. דין מטלטלין, כאמור, כדין שלל מלחמה; כלומר הם הופכים לרכוש מדינת ישראל מרגע התפיסה ויש לפעול לגביהם בהתאם לפ"מ 50.0301 בשינויים הנובעים מן העניין. אם מצויים מטלטלין של המדינה בידי רשות פרטית כלשהי, יימסר לה אישור על התפיסה, בהתאם לאמור בסעיפים 30 עד 37 להלן.
28. אין להחזיק במטלטלין שהם רכוש המדינה הנכבשת, אין להעבירם ואין להשתמש בהם, אלא בהתאם לפקודות המסדירות טיפול בשלל.
29. הוראות סעיף זה, אינן חלות על מטלטלין, שאינם מתאימים לשימוש צבאי ועל סוגי המטלטלין שיפורטו להלן, שדינם כרכוש הפרט, יש לפעול לגביהם כמפורט בסעיפים 30 עד 37 להלן:-
- א. כספים המוחזקים ע"י המדינה הנכבשת, ואשר הם למעשה כספים של אנשים או גופים פרטיים.
- ב. כבלים תת ימיים המקשרים את השטח הכבוש עם מדינה ניטרלית.
- ג. חומרי רפואה ומחסני רפואה של בתי חולים אזרחיים.
- ד. מטלטלין שהם רכוש של רשות מקומית או מטלטלין השייכים למוסדות דת, צדקה, חינוך, אמנות או מדע.
- ה. דברי אומנות ועתיקות.

תפיסת מטלטלין כאלה תלווה תמיד באישור, כמפורט בסעיף 30 להלן.

מטלטלין שהם רכוש הפרט

30. הכיבוש אינו מקנה למדינת ישראל או לצה"ל, כל זכויות בעלות או חזקה במטלטלין, שהם רכוש הפרט (ובכלל זה מטלטלין מהסוגים המפורטים בסעיף 29 לעיל, ואסור לתפוס מטלטלין אלה או להשתמש בהם, אלא בהתאם לאמור בסעיף 31 להלן).
31. ציוד מלחמה - לרבות נשק, אמצעים להעברת ידיעות ואמצעי תחבורה כגון: טלפונים, ציוד טלגרפי, כלי רכב, כלי שיט (למעט כלי שיט הפטורים מתפיסה בהתאם לחוק הימי). מותר לתפוס את רכוש הפרט רק אם הוא ציוד מלחמה, הנחוי במישרין לניהול מלחמה. מטלטלין, כאמור, יוחזרו עם גמר הפעולות הצבאיות או ישולמו בעבורם פיצויים.
32. מותר לתפוס, מטלטלין שהם רכוש הפרט, שאינם מיועדים במישרין לשימוש צבאי, אולם נחוצים לכוחות צה"ל השוהים בשטח הכיבוש, לשימוש על ידם, בתנאי מפורש שצרכיה של האוכלוסייה האזרחית בשטח, הובאו בחשבון תחילה. מטלטלין מסוג זה כוללים לדוגמה:- מזון, דלק, בגדים, טבק ותרופות, בהתאם למפורט בסעיף משנה 37 להלן.
33. אין לתפוס מטלטלין, לפי סעיף זה, אלא לפי הוראתו בכתב של המפקד הצבאי של המקום. תמורת המטלטלין תימסר קבלה. גורמי אט"ל התופסים רכוש - מוסמכים לשלם בעבורו במזומנים ועליהם לשלם בעבורו מחיר מלא והוגן.
34. התפיסה תבצע עפ"י צו תפיסה בכתב, שיוצא ע"י מפקד שהוסמך לכך ע"י מפקד השטח בחמישה העתקים (על טופס שדוגמתו ניתנת בנספח ג' לפקודה זו). תפוצת הצו תהיה כמפורט:-
- א. העתק ראשון - למי שמחזיק בפועל במטלטלין שעומדים לתופסם.

בלמ"ס

- ב. העתק שני - לגורם המבצע את התפיסה.
- ג. העתק שלישי - למפקד היחידה שלשימושה נתפטו המטלטלין.
- ד. העתק רביעי - למטכ"ל-אט"ל.
- ה. העתק חמישי - למשרד הביטחון.
- 35. התפיסה תתבצע, במידת האפשר, ע"י קצין או ע"י נגד בכיר.
- 36. אין לתפוס בשום פנים ואופן מטלטלין שאינם ציוד מלחמה או מטלטלין אחרים הנחוצים לכוחות צה"ל, בשטח הכבוש, וכמובן תכשיטים או מטלטלין בעלי ערך אמנותי או היסטורי (כגון: תמונות ופסלים). ראה בקשר לכך את האמנה להגנת נכסי תרבות, בשעת סכסוך מזוין (נספח מס' 62 לפקודות מטכ"ל).
- 37. אין לתפוס חומרי רפואה ומחסנים בבתי חולים אזוריים כל עוד הם דרושים לצורכי האוכלוסייה האזרחית.

חובות לגבי רכוש אויב

- 38. מי שהגיע לידי רכוש שנתפס, שהוחזק או שנמסר לשימוש זמני לפי פקודה זו, חייב לנקוט בכל האמצעים כדי למנוע מהרכוש האמור קילקול, נזק או אובדן.
- 39. השמדת רכוש כנ"ל או שימוש המסכן את שלמותו, מותרים רק אם צרכים צבאיים מחייבים זאת.

רכוש נטוש

- 40. קצין התחזוקה העוצבתי יוודא, שברכוש הנטוש של תושבי שטח הכיבוש יטופל בהתאם להוראות מטכ"ל-אט"ל.
- 41. בהיעדר הוראות מיוחדות של מטכ"ל-אט"ל יוודא קצין התחזוקה שיינקטו צעדים למניעת אובדן הרכוש ולמניעת שליחת יד בו.
- 42. בכל מקרה של רכוש נטוש יפעלו כך:-
 - א. ינוהל רישום של הרכוש הנטוש שניטל ע"י צה"ל.
 - ב. יינקטו צעדים נאותים לשמירה על הרכוש הנטוש המושאר במקומו או המרוכז במקומות ריכוז.
 - ג. יימסר הרכוש לממונה על הרכוש הנטוש באזור, מייד לאחר שמפקד האזור ימנה ממונה כזה.

בלמ"ס

50.0303
פקודות מסכ"ל, 15 יולי 77

נספח א' לפקודה 50.0303

צבא-ההגנה לישראל
פקודת המטה הכללי 50.0303
תפיסת מקרקעין

1. בתוקף סמכויותי כמפקד כוחות צה"ל באיזור _____ הנני מורה בזה על תפיסתם הזמנית של המקרקעין המפורטים להלן, הדרושים לשימוש כוחות צה"ל באיזור:-

שם וכתובת של בעלי המקרקעין	מקום הימצא המקרקעין	תיאור המקרקעין

2. תוקף צו זה הוא מיום _____

3. בתום השימוש במקרקעין, יוענק אישור כאמור בנספח ב' לפ"מ 50.0303.

(חתימה)

(תאריך)

(מס' אישי) (דרגה) (שם פרטי ושם משפחה)

מפקד כוחות צה"ל באיזור

נספח ב' לפקודה 50.0303

צבא-ההגנה לישראל
פקודת המטה הכללי 50.0303
אישור על שימוש במקרקעין

1. הנני מאשר בזאת שהמקרקעין המפורטים:-

מס' סדר	תיאור המקרקעין	מקום הימצאם	שם בעל המקרקעין וכתובתו

היו בשימוש צבא - ההגנה לישראל מתאריך _____ עד תאריך _____

2. מהות השימוש שנעשה בהם * _____

3. הנזקים המפורטים נגרמו למקרקעין הנ"ל תוך כדי שימוש צה"ל בהם:-

4. הערות: _____

_____ (חתימה)

_____ (מס' אישי) (דרגה) (שם פרטי ושם משפחה)
מפקד צבאי של שטח _____ **
קצין מוסמך מטעם מפקד צבאי של שטח _____

* תיאור כללי בלבד
** מחק את המיותר

בלמ"ס

50.0303
פקודות מטכ"ל, 15 יולי 77

נספח ג' לפקודה 50.0303

צבא-ההגנה לישראל

פקודת המטה הכללי 50.0303

צו תפיסת מטלטלין

1. הנני מצווה לתפוס את המטלטלין האלה:-

מספר סודר	שם הפריט	כמות המטלטלין	מחיר או ערך	מיקום המטלטלין	שם בעל המטלטלין וכתובתו	הערות בדבר מצבם או תקינותם
.1						
.2						
.3						
.4						
.5						
.6						

2. אין להשתמש במטלטלין אלה, אלא בהתאם להוראות המפורטות בפקודות המטה הכללי ובהתאם להוראות המפורטות בסעיף 3 להלן.

3. הוראות מיוחדות לגבי מטלטלין שיתפסו עפ"י צו זה:-

- א. התפיסה תבוצע ע"י: _____
- ב. המטלטלין יועברו ליחידה _____
- ג. _____
- ד. _____

(חתימה)

(תאריך)

(מס' אישי) (דרגה) (שם פרטי ושם משפחה) (תפקיד)

מפקד צבאי של שטח
מטעם
צבא-ההגנה לישראל

בלמ"ס

אישור קבלה (ימולא לאחר ביצוע התפיסה)

הנני מאשר תפיסת המטלטלין הנ"ל (פרט למטלטלין במספר סודר _____ לעיל) * בהתאם להוראות צו תפיסה זה.

{חתימה}

(תאריך)

(מס' אישי) (דרגה) (שם פרטי ושם משפחה) (תפקיד)

צבא-ההגנה לישראל

*מחק את המיותר